

Katoliško-narodna stranka je svoje zmage seveda zelo vesela, ali to veselje ni povsem opravičeno. Stranka sicer ni ničesar izgubila, ali izid volitev kaže, da je nastalo po deželi mogočno gibanje kmetskega ljudstva zoper katoliško-narodno stranko, katerega gibanja se katoliška stranka lahko po vsi pravici boji.

Deželni zbor kranjski.

I. seja dne 19. decembra 1900.

Predseduje deželni glavar Oton pl. Detela. Vlado zastopata deželni predsednik baron Hein in vladni tajnik Haas.

Otvorivši zasedanje pozdravil je deželni glavar poslance in deželnega predsednika ter omenil, da je deželnemu zboru odmerjen le jako kratek čas za delovanje. Rešiti mu je dve predlogi: budgetni provizorij in vladni načrt zakona o uvedbi doklade k državni žganjarini. Ta slednja predloga je posebno važna. S to predlogo hoče vlada podpreti dežele. Ves čisti dohodek povišanja se razdeli mej dežele. Dežele, ki niso pobirale posebne naklade na žganje, bodo vsled tega mnogo pridobile. Kranjska dežela je že itak pobirala naklado na žganje. Dobivala bo od vlade samo 323.000 kron na leto, kar je jako malo. Vladni prispevek bo znašal 545.000 kron manj kakor doklada. A doseglo se je porazumljenje z vlado, vsled katerega se za dobo 9 let dovoli deželi pobirati doklado do tistega zneska, kakor jo je pobirala doslej. Dežela dobi vsled tega za 9 let stalen dohodek.

Glavar je dalje naznanil, da je izvršil sklep deželnega zbora, s katerim se mu je naročilo, čestitati cesarju o njegovi sedemdesetletnici, ter končno pozval poslance, da zaktičejo cesarju trikrat „Slava“ in „Hoch“, čemur so se poslanci stoje odzvali.

Deželni predsednik baron Hein je pozdravil poslance v imenu vlade ter prosil, naj se predloga o dokladi k državni žganjarini nujno reši. Zajedno je izjavil, da bo vlada vsem razpravam deželnega zbora sledila z velikim zanimanjem ter zbornico podpirala v njenem delovanju.

Zbornica je potem na predlog deželnega glavarja se izrekla, da se vladna predloga o dokladi k žganjarini odstopi finančnemu odseku z naročilom, da o njej poroča v 24 urah, tako da jo bo deželni zbor lahko rešil še 21. t. m.

Nadalje je glavar naznanil, da sta opravičila svojo odsotnost poslanca baron Schwegel in baron Wurzbach, posl. Murnik, o katerem so poslanci gotovo z obžalovanjem izvedeli, da je obolel, pa je vzel dopust za letošnje zasedanje. Glavar je tudi omenil, da je bil na mesto ces. svetnika Murnika poklican njegov namestnik poslanec Grasselli v deželni odbor.

Seja se je potem pretrgala, da so se poslanci dogovorili glede volitve v finančni odsek.

Izvoljeni so bili: za reditelje poslanca grof Barbo in Lenarčič, za verifikatorja poslanca Jelovšek in

dr. Schaffer, v finančni odsek pa so bili voljeni poslanci: grof Barbo, Grasselli, Hribar, Kalan, Luckmann, dr. Majaron, Modic, dr. Papež, Povše, dr. Schaffer, baron Schwegel in Višnikar.

S tem je bil dnevni red končan. Došle peticije so se odkazale deželnemu odboru, da jih predloži, kadar se bo zasedanje nadaljevalo. Na to je deželni glavar zaključil sejo.

Prihoduja seja bo v petek 21. t. m. ob 10. uri dopoludne.

Politični pregled.

Volitve v Galiciji. — Letošnje državnozbornske volitve so prizadejale vladajoči poljski stranki mnogo skrbi. Bilo se je bati, da poljsko „kolo“ v bodoče ne bode toli močno, kakor je bilo prej. A volitve so pokazale nasprotno: ostalo je prejšnje posestno stanje 9 mandatov. Stranka patra Stojalovskega je pridobila dva mandata, poljska ljudska pa zgubila dva. Socialisti so zgubili en mandat, tudi Malorusi so pridobili en mandat, padel pa je jud Levicki, torej mož one skupine zastopnikov poljskega kluba, ki so vedno tlačanili Nemcem.

Shod čeških zaupnih mož. — V nedeljo se je sešel v Pragi shod čeških zaupnih mož. Prišli so skoro vsi prejšnji državni poslanci in drugi uplivni možje iz cele Češke. Navzoči so bili tudi Kaizl, Engel, Herold, Pacak in Podlipny. Prvi se je oglasil k besedi dr. Herold. V svojem govoru je obžaloval, da ni prišlo do edinosti med Mladočehi in agrarci; rekel je, da če kedaj, mora sedaj biti složen ves češki narod. Čehi morajo v prvi vrsti povdarjati princip češkega državnega prava. Dr. Herold je tudi rekel, naj se državnozbornskim kandidatom pusti glede taktike prosta roka. Bivši državni poslanec Karol Adamek pa je med splošnim odobravanjem hudo prijemal agrarce, ki hočejo v tem važnem trenutku hoditi svoja posebna pota ter oškoditi s tem češki narod. Volilni oklic izide te dni.

Državnozbornske volitve v Trstu. — V Trstu so postavljeni v V. kuriji nič manje nego štirje kandidati. Slovenci kandidirajo dr. Rybařa, progresovci profesorja Atilija Hortisa, socialni demokratje pa njih mojstra Ueckarja. K tem kandidatom pride četrti in to je bivši tržaški župan dr. Dompieri, katerega kandidira takozvani odbor neodvisnih tržaških meščanov. Progresovce kandidatura Dompierjeva jako peče, ker uživa ta mož ki je začel kot župan hudo gledati na prste tržaškim jaslarjem, posebno pa v plinovi tovarni, pri poštenejših Italijanih veliko zaupanje. Slovenci se baje tudi prav pridno pripravljajo za ta volitev in je že zdaj mogoče, posebno ako stori vsak Slovenec svojo dolžnost, ter odda na dan volitve svoj glas za dr. Rybařa, da pride mej njim in dr. Dompierijem do ožje volitve. Seveda bi potem Italijani jedne in druge barve skupno delovali in bi bil izvoljen dr. Dompieri. A že to, da bi prišlo v Trstu v V. kuriji med Italijanom in Slovencem do ožje volitve, bilo bi jako značilno ter bi služilo javnosti v dokaz, da ni vse tako čisto italijansko v Trstu, kakor hočejo ta italijanska glasila prikazovati onim, ki tržaških razmer ne poznajo.

Bolgarska. — V Bolgariji so čudne homatije, katere provzroča deloma položaj v Macedoniji, deloma pa slabo državno finančno stanje. Radi teh homatij je prišlo novič do spremembe v ministrstvu. To ministrstvo je sestavil šef prejšnjega ministrstva Ivančev, ki je zdaj prevzel tudi zelo težavni posel — finančnega ministra. Toučev, tudi člen prejšnjega kabineta, je postal minister vnanjih zadev. Drugi

ministri so: Dančev (pravosodje), Pitorov (trgovina), Pejev (pouk), Paprikov (vojska). Ministrstvo notranjih zadev je dobil neki general, ki hoče preustrojiti vso notranjo upravo nekako po vojaško in je začel delo s tem, da je nadomestil mnogo odličnih uradnikov z ljudmi vojaškega stanu. Različne stranke, zlasti Cankovisti in Radoslavovci pa so nezadovoljni z ministrstvom in računajo na pomoč Macedoncev.

Francija. — Francozka vlada se je proslavila z novimi „slavnimi“ čini. Ministrstvo je sprejelo zakonsko osnovo zbornice o zaplembi cerkvenega premoženja. Po službeni statistiki znaša premoženje kongregacij eno milijardo frankov. List „Gaulois“ računa, da je tega premoženja 435.414.912 frankov, ker se bolnice, sirotišča in šole ne smejo računati. Kongregacij je 1231 z 160.000 redovnikov, s 30.000 moških in 130.000 ženskih. Republikanski listi pa precenjujejo premoženje krščanskih zavodov na 10 milijard in govore, če vlada zapleni eno milijardo, da je zaplenila samo deseti del. — Nadalje je vlada sprejela osnovo zakona o amnestiji vseh v Dreyfussovo pravdo zapletenih kaznjencev, razun antisemitov.

Vojna v južni Afriki. — Angleži so doživeli nov občuten poraz. Lord Kitchener brzojavlja iz Pretorije, da je armado generala Clemensa dne 13. t. m. zjutraj pri Magaliensbergu napadlo 2500 Burov pod poveljstvom Delareya in Beyerja. Boj je bil zelo vroč, Angleži so bili popolnoma poraženi. Padlo je 5 častnikov in 9 mož, 555 mož in 18 častnikov pa se pogreša. Z ostanki se je Clements vrnil v Comandonek. Kitchener je odposlal na bojišče več višjih častnikov, a tudi burske čete se množe. Nad 800 mož infanterije na konjih je dobilo nalog, da po novem letu odide v južno Afriko. Z Malte se odpelje 400 mož. Lord Kitchener je dobil nujno naročilo, da prej ko prej dokonča vojno v južni Afriki in se naj posluži v ta namen vseh sredstev, ki so mu na razpolago. Taka sredstva je tudi že začel uporabljati. Mesto Johannesburg, v katerem je prebivalstvo po svoji večini naklonjeno Burom, je ukazal obdati z gosto ograjo od trnjaste žice, da nikdo ne more dovažati v mesto živil. Ustanovil pa je še neko posebno vrsto vojaške garde in angleških naseljencev, večjih krajevnih razmer. Ta garda ima nalogo moriti in požigati, kar jej pride v roko burskega naroda in njega lastnine. S takimi dejanji si hoče pridobiti bojno slavo ta človek.

Vojna na Kitajskem. — Iz Kitajske prihajajo zadnji čas zelo neprijetne novice. Dogajati so se namreč začele stvari, ki padajo naravnost na rovaš jednega dela mejnarodnih zaveznikov. Kakor se namreč poroča, niso Kitajci oni faktor, ki zavlačuje mirovna pogajanja, marveč oni zavezniki, ki so prišli na Kitajsko špekulirat, in ki čakajo ugodne prilike, da jim pade v roke masten kos kitajske pečenke. Podkralj Li-Hung-Čang bi bil že rad sklenil mir, a poslaniki imajo vedno kake nove zahteve in pretveze. Posebno čudno se vedeta nemška in angleška vlada, mej tem, ko nemško vojaštvo nastopa proti kitajskemu prebivalstvu obojega spola nezaslišano surovo. Vsled tega in ker je vsled slabe letine, opustošenja in počivanja dela kitajski narod zapal velikemu siromaštvu, začelo je z nova vreti in pripravlja se nov silovit ustanek po celi Kitajski. Kitajci dobivajo skrivaj orožje in ga je polno po hišah in raznih skrivališčih. Po celi Kitajski gre samo en glas zahteve ugonobiti tujce prej ko prej, da bi bil potem zopet mir v državi. Stradajoče ljudstvo hoče storiti konec bedi ali pa umreti v boju. Vprašanje pa je, ali bodo tujci uztrajali, ko bukne splošni ustanek. Ker težko, da bi se mogli dolgo preživeti, kajti reke so plitve in zamrznjene ter niso za plovbo, in v splošnem preti na Kitajskem letos huda zima. Meseca januarja utegnejo doživeti tujci hudih presenečenj in Kitajci že prorokujejo, da ta čas obračunajo s sovražniki. Glede odškodnine, ki jo terjajo vevlasti od Kitajske, odgovarja kitajska vlada, naj prej Evropejci plačajo Kini škodo,

kolikor so jim je napravili njihovi vojaki, potem naj si drznejo kaj zahtevati od Kitajske.

O krčmarskih zadrugah.

Že v marciju se je govorilo in razpravljalo o obrtnih zadrugah v odboru „Trgovskega in obrtnega društva“. Zakaj se že takrat ni šlo na delo, ko se je promotrilo te obrtne zadruge v smislu § 114., zakona z dne 23. februarja l. 1897. (drž. zak. št. 63), zgolj s stališča bistvenega namena zadrug, o tem tu ni umestno govoriti! Misel pa je živela mej interesenti. Naenkrat pa je vsplamtelo. Slučaj, dogodek, ki je s krčmarskimi zadrugami le v indirektni zvezi, je vspodbudil delavce na delo. Ni hvalevredno, da k uresničenju določenega načrta, določenega podjetja, ki je tako velikanske važnosti za določen stan, kakor so na pr. krčmarske zadruge za krčmarje, vspodbuja in vspodbudi dogodek narodno-gospodarski le efernega, in tu le lokalnega pomena. Navadno je potem tako ustanovljeno podjetje enostransko; glavno njegovo delovanje se potem koncentruje okoli tega, kar je dalo povod k ustanovljenju.

In tega naj se obvarujejo ustanavljajoče se krčmarske zadruge. — Delokrog krčmarske zadruge je tako obširen in tako znamenit, da mu treba posvetiti največjo pažnjo. Gospode propagatorje ideje: združiti vse slovenske krčmarje v krčmarske zadruge, prosim, naj nikar ne pozabljajo pravega namena obrtnih zadrug v obče, ki je v § 1. uzornih pravil razložen, ter nikar preveč ne akcentujejo, da je namen krčmarske zadruge tudi prevzemanje užitninskih davščin in doklad na svoj račun. Saj vendar pri zavednem našem obrtniku more zavladati spoznanje onega ostalega, kar proža krčmarska zadruga svojim članom. Svojega mnenja o užitninskih davščinah v deželi goriški ne morem sedaj-le izreči, ker mi ni znano, kako si deželni odbor goriški misli celo stvar. V obče sem pa mnenja, ker deželna uprava pošteno misli z vsemi so-deželani, kjer se ne protežuje jednega dela na škodo drugega, da tam je najboljša, da prevzame užitninske davščine dežela!

Pa nazaj k stvari! Kakor rečeno pri ustanavljanju krčmarskih zadrug mora odločevati eeli namen, ne pa jeden delek namena! Dalje: krčmarske zadruge, ko se jedenkrat ustanove, ne smejo ostati samo ustanovljene, temveč morajo bdeti ter skušati izvrševati in izvršiti svoj bistveni namen. Zato se naj ustanovi centralna krčmarska zadruga, katere svrha bodi, vspodbujati krčmarske zadruge po deželi ter paziti, izvršujejo li te svoj namen.

Bodi pa še dodano, da bi bilo tudi za druge obrtne stanove, kakor krojače, črevljarje, mizarje itd. prav velike važnosti, če se združijo v krojaške, črevljarske, mizarjske itd. zadruge. Vedeti je treba, da svet okoli nas napreduje z neznansko silo, in če nočemo zaostati, mo-